

ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders

Openbare besluitenlijst

Zaaknummer: **34874-2024**

Medewerker	:	Trudy Ruygh/ Rachel Brouwer
Team	:	Financien & Control
Datum	:	3 oktober 2024
Portefeuillehouder	:	wethouder Hans Olthof

BIJLAGEN: ☒ Raadsvoorstel 1e begrotingswijziging 2025 en septembercirculaire 34874-2024
AFSTEMMING MET ☒ team Bedrijfsvoering ☒ financieel
☒ Openbaar ☐ Vertrouwelijk
ONDERWERP 1e begrotingswijziging 2025 en septembercirculaire

ADVIES AAN burgemeester en wethouders

1. In te stemmen met het raadsvoorstel 1^e begrotingswijziging 2025 en de verwerking van de septembercirculaire daarin en deze door te geleiden naar de raad van 21 oktober en 11 november ter besluitvorming.
2. Instemmen met de publicatie van bijgaand Infographic.

SAMENVATTING

Op 24 september heeft het college ingestemd met de Begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 en deze doorgeleid naar de raad ter besluitvorming. Op dat moment was de informatie over de septembercirculaire nog niet in de begroting verwerkt. Nu ligt er ter aanvulling op de begroting en het daarbij behorende raadsvoorstel een tweede raadsvoorstel voor, met daarin de 1^e begrotingswijziging, inclusief de septembercirculaire. Met deze aanpassingen wordt nog steeds een reëel en structureel sluitende Begroting in 2025 gepresenteerd en een meerjarenraming 2026-2028 die geen van de jaren structureel sluitend is.

AANLEIDING

In september 2024 heeft uw college ingestemd met de Ontwerpbegroting 2025-2028 (ofwel de Begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028) en deze doorgeleid naar de gemeenteraad ter behandeling op 21 oktober en ter besluitvorming op 11 november 2024. De Ontwerpbegroting 2025-2028 is opgesteld op basis van de vastgestelde Kadernota 2025-2028 op 1 juli 2024. In dit aanvullende tweede college- en raadsvoorstel wordt ingegaan op de uitkomsten van de septembercirculaire 2024 en enkele wijzigingen die via de 1^e begrotingswijziging 2025 ter aanvulling op de eerder verzonden ontwerpbegroting 2025-2028 (en bijbehorend raadsvoorstel) ter vaststelling worden aangeboden.

BEOOGD RESULTAAT

De gemeenteraad in staat te stellen om een reële en structureel sluitende begroting 2025 vast te laten stellen, inclusief de wijzigingen die nu worden voorgesteld.

KADER

De Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies, de Kadernota 2025-2028, de Strategische raadsagenda (SRA) en het Bestuursakkoord 'Focus en verbinding 2022-2026.'

ARGUMENTEN VOOR

De ontwerpbegroting 2025-2028 is op basis van de Kadernota 2025-2028 opgesteld en heeft, zoals ook aangegeven in het raadsvoorstel bij de aanbidding van de ontwerpbegroting 2025-2028, de volgende uitkomst (structureel en incidenteel samengenomen):

	2025	2026	2027	2028
Financieel beeld Ontwerpbegroting 2025-2028	0	-1.968.000	-1.466.000	-980.000

Voor de jaarschijf 2025 presenteert gemeente Olst-Wijhe een sluitende begroting met structureel evenwicht. Vanaf het jaar 2026 ontstaat een tekort op de begroting. Door het presenteren van een reëel sluitende begroting 2025 en een realistische begroting voor de jaren er na, sluiten we aan bij het begrotingsadvies 2025-2028 van de VNG.

Als aanvulling op de vaststelling van de ontwerpbegroting wordt met dit voorstel de eerste begrotingswijziging 2025 ter instemming voorgelegd. Ten opzichte van de ontwerpbegroting zorgen de septembercirculaire 2024, uitwerking van de aangenomen moties bij de Kadernota 2025-2028 en recente ontwikkelingen voor een wijziging van de begroting.

Onder financiële consequenties worden de wijzigingen nader toegelicht.

ARGUMENT TEGEN

-

RISICO'S

Met een reëel en structureel sluitende begroting in 2025 komen we onder repressief toezicht te vallen. Het heeft de nodige inspanning gekost om 2025 sluitend te krijgen. De uitdagingen voor de volgende begroting zijn groter dan nu.

FINANCIËN

Het volgende overzicht geeft de voorgestelde mutaties op de Ontwerpbegroting 2025-2028 weer en worden daarna toegelicht.

Nieuwe ontwikkelingen in de Begroting 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Resultaat ontwerpbegroting 2025-2028	0	-1.968.000	-1.466.000	-980.000
Uitkomsten septembercirculaire 2024	210.000	149.000	94.000	32.000
Verhoging sta- en liggelden Loswal	13.500	13.500	13.500	13.500
Verhoging huur drijvende horecavoorziening Loswal	1.450	1.450	1.450	1.450
Invoering forensenbelasting	30.000	30.000	30.000	30.000

Verhoging leges fysieke omgeving	65.000	65.000	65.000	65.000
Verhoging huwelijksleges	8.500	8.500	8.500	8.500
Uitvoering verbeterplan en VIC	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Vrijval budget uitvoering VIC door externe partij			55.000	55.000
Totaal resultaat Begroting 2025-2028	228.450	-1.800.550	-1.298.550	-874.550

Septembercirculaire 2024

De septembercirculaire 2024 brengt geen verlichting voor de grote tekorten vanaf 2026. Weliswaar krijgen gemeenten er vanaf 2025 door een hogere inflatieverwachting (prijsdeel) ongeveer € 150 miljoen bij. Dit bedrag loopt in latere jaren echter af door een daling van het volumedeel binnen het accres.

De loon- en prijsontwikkeling in de septembercirculaire 2024 is aangepast op de Miljoenennota 2024. Daarnaast zijn er verschillen in gemeentelijke en landelijke hoeveelheden en waarden, waardoor ook verschillen in de algemene uitkering ontstaan met een effect op de uitkeringsfactor. De financiële gevolgen zijn per saldo verwerkt. De ontwikkeling ziet er meerjarig als volgt uit:

Septembercirculaire 2024	2025	2026	2027	2028
Ontwikkelingen accres, hoeveelheden, waarden en uitkeringsfactor	210.000	149.000	94.000	32.000

In de septembercirculaire 2024 zijn ook budgetten toegekend, waar mogelijk directe uitgaven tegenover staan. Deze worden in de 1e begrotingswijziging 2025 voorlopig budgettair neutraal opgenomen. Het gaat om de volgende budgetten:

Specificatie budgettair neutrale ontwikkelingen SC2024	2025	2026	2027	2028
Wet op de lijkbezorging	0	3.400	3.400	3.400
Kinderopvang sociaal medische indicatie	4.200	4.200	4.200	4.200
Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	1.500			
Indexatie WMO demografie	0	64.000	128.000	192.000
Wet betaalbare huur	26.086	22.150	12.126	9.643
Openbare bibliotheek	44.500	44.500		
Jeugd aanpassing taakstelling rijk		33.000	49.000	84.000
IU Participatie, vervallen LIV Wsw en Beschut werk	19.554	18.519	18.672	18.185
Totaal budgettair neutrale ontwikkelingen SC2024	95.840	189.769	215.398	311.428

Wet op de lijkbezorging

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld.

Kinderopvang sociaal medische indicatie

De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI-budget in een aantal stappen verhoogd en toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang

In de Voorjaarsnota 2024 zijn middelen vrijgemaakt voor incidentele meerkosten voor toezicht en handhaving op aangepaste kwaliteitseisen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en meertalige

opvang voor 2024 en 2025. De aanpassingen zijn in werking getreden op 1 juli 2023, 1 februari 2024 en 1 juli 2024. Het gaat om kosten van implementatie van de regelgeving bij gemeenten en GGD'en en het uitvoeren van de eerste keer toezicht en handhaving op de aangepaste kwaliteitseisen. Zoals aangekondigd in de meicirculaire 2024 worden deze middelen nu aan de algemene uitkering toegevoegd.

Indexatie WMO-demografie

Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergroezing. Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie. Het kabinet heeft deze middelen nu overgeheveld naar de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Wet betaalbare huur

Met de invoering van de Wet betaalbare huur wordt de Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:

- De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingssysteem (WWS);
- De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector;
- De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Naast een bijdrage voor de implementatie van de wet in 2024 ontvangen gemeenten een structurele bijdrage vanaf 2024 in de vorm van een decentralisatie-uitkering.

Openbare bibliotheek

In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Voor de jaren 2025 en 2026 ontvangt de gemeente daardoor €100.000 per jaar. In de begroting 2025-2028 is structureel rekening gehouden met €55.500 rijksbijdrage. Voorlopig wordt de extra €44.500 voor 2025 en 2026 gereserveerd om na te kunnen gaan of dit voor de invoering van de wettelijke zorgplicht nog nodig is.

Jeugd: aanpassing taakstelling Rijk

Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen voor jeugdzorg. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. De genoemde besparing wordt daarom nu toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. In de begroting is deze besparing op de jeugdzorg met toestemming van de toezichthouder geneutraliseerd. Het voordelig verschil met de oorspronkelijke bedragen worden gereserveerd voor de jeugdzorg.

Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. In de meicirculaire 2024 is reeds gemeld dat de besparing van € 500 miljoen voor 2025 nog niet gerealiseerd kon worden en dat daarom voor 2025 een bedrag van € 500 miljoen is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Integratie uitkering Participatie: compensatie vervallen LIV Het Rijk compenseert gemeenten via de integratie-uitkering Participatie (IU Participatie) vanaf 2025 voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening.

Verhoging leges, invoering forensenbelasting, huurverhoging drijvende horecavoorziening

Bij de behandeling van de Kadernota 2025-2028 heeft de raad twee moties ingediend die tot doel hebben de kostendekkendheid van leges en tarieven te verbeteren. Voor de uitwerking van deze moties wordt voorgesteld om:

- Sta- en liggelden van de Loswal te verhogen van €10 naar €17,50 per camper/boort per nacht met een verwachte extra opbrengst van €13.500;
- Huur drijvende horecavoorziening te verhogen van €1.050 naar €2.500 per jaar, een meeropbrengst van €1.450;

- Forensenbelasting in te voeren voor natuurlijke personen die meer dan 90 dagen in de gemeente verblijven zonder daar hun hoofdverblijf te hebben (bijvoorbeeld doordat ze in Olst-Wijhe een tweede huis hebben), met een verwachte meeropbrengst van €30.000;
- Leges fysieke omgeving verhogen met een verwachte extra opbrengst van €65.000;
- Huwelijksleges te verhogen met een verwachte meer opbrengst van €8.500.

Indien de raad akkoord gaat met deze voorstellen, zullen de inkomsten van de gemeente jaarlijks met ruim honderdduizend euro stijgen. Het betreffen maatregelen die op korte termijn kunnen worden ingevoerd, het zogenoemd laaghangend fruit. In aanloop naar de kadernota 2026 wordt onderzocht of en hoe de moties verder ingevuld kunnen worden.

In control: Inrichting en verbeteringen control plan 2024

Bij de behandeling van de jaarrekening 2023 heeft de raad opdracht gegeven tot een verbeterplan control, dat moet leiden tot een organisatie die in control is en tijdig anticipeert, risico-beheersend handelt en derhalve de administratieve organisatie en de interne beheersing op orde heeft. Dit moet dan weer leiden tot een vlot lopend controleproces en een goedkeurende accountantsverklaring.

Het verbeterplan heeft uw college op 27 september aangeboden aan de auditcommissie om dit verder met de raad af te stemmen. Het plan schetst een visie op basis van het "3 lines of defense" model, waarbij de eerste lijn de primaire proceseigenaren zijn (de business), de tweede lijn de adviseurs die de eerste lijn ondersteunen en de derde lijn die de onafhankelijke controles en adviezen verzorgt. Voorgesteld wordt om financiën en control te integreren tot één team in 2e en 3e lijn, met de daarbij behorende randvoorwaarden. Het verbeterplan kent daarnaast ook concrete verbeteracties.

Om uitvoering hieraan te kunnen geven is 1 fte financieel auditor (schaal 10) opgenomen. Deze fte moet een aantal concrete acties uit het verbeterplan oppakken (o.a. ondersteunen bij dossiervorming, procesbeschrijvingen), de huidige meerwerkkosten bij zowel de accountant, als bij de extern weggezette verbijzonderde interne controle (VIC) terugdringen en op den duur de taken van de VIC volledig overnemen van de externe partij. Dit is voorsnog niet opgenomen in de begroting. Voorgesteld wordt alsnog een bedrag van €100.000 op te nemen in de begroting 2025-2028 via de eerste begrotingswijziging. Indien we vanaf boekjaar 2026, als de basis op orde is, de VIC volledige in eigen huis uitvoeren, kan vanaf begroting 2027 (controleboekjaar 2026) het vrijgevallen budget van afgerond € 55.000 voor de externe VIC deels als dekking dienen. De meerwerkkosten in 2024 en 2025 voor extra controles vooruitlopend op het nieuwe financieel systeem zijn al verwerkt in de 2e berap en in de begroting 2025. De integratie van financiën en control dient budgetneutraal te gebeuren.

Rioolheffing 2026 (zaak 29836-2024)

In 2021 is er binnen het samenwerkingsverband RIVUS een vernieuwd bestuursakkoord vastgesteld. Dit bestuursakkoord is voorzien van een uitvoeringsprogramma waarin verschillende projecten zijn opgenomen op het gebied van Water- en klimaatadaptatie. Een van die projecten is een onderzoek geweest naar de personele kwetsbaarheid binnen het samenwerkingsverband en de verschillende deelnemende partners. Per deelnemende partij in het samenwerkingsverband RIVUS is afzonderlijk in beeld gebracht waar de personele kwetsbaarheid nu al aanwezig is en voor Olst-Wijhe komt dit neer op 1 fte op het snijvlak van beheer en van beleid.

De kosten voor 1 fte (schaal 9) komen uit op ongeveer € 90.000 per jaar. Aangezien de formatie volledig ingezet wordt op het taakveld (afval)waterbeheer en taken uitvoert in het kader van het verbrede gemeentelijke rioleringsplan (VGRP) is het mogelijk deze kosten op te nemen in de rioolheffing. Dit betekent een verhoging van de heffing per aansluiting € 10,85 euro per jaar. Voorgesteld wordt deze extra kosten te betrekken bij de herberekening van de rioolheffing voor 2026.

Structureel begrotingsresultaat

De Provincie als toezichthouder beoordeelt of de gemeentelijke begroting structureel sluitend is. Structureel sluitend houdt in dat de begroting structureel in evenwicht is: jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Het begrotingsresultaat wordt gecorrigeerd voor de incidentele baten en lasten. In de Ontwerpbegroting is op pagina 89 een overzicht gegeven van de totale incidentele baten en lasten. Deze zijn ongewijzigd na de 1e begrotingswijziging 2025.

Het structureel begrotingsresultaat is na de 1e begrotingswijziging:

Structureel begrotingsresultaat 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Financieel beeld Begroting 2025-2028 na de 1e begrotingswijziging	228.450	-1.800.550	-1.298.550	-874.550
Saldo incidentele baten en lasten Ontwerpbegroting 2025-2028	-584.074	156.000	-197.000	-22.000
Structureel saldo Begroting 2025-2028 na 1e wijziging	812.524	-1.956.550	-1.101.550	-852.550

DUURZAAMHEID

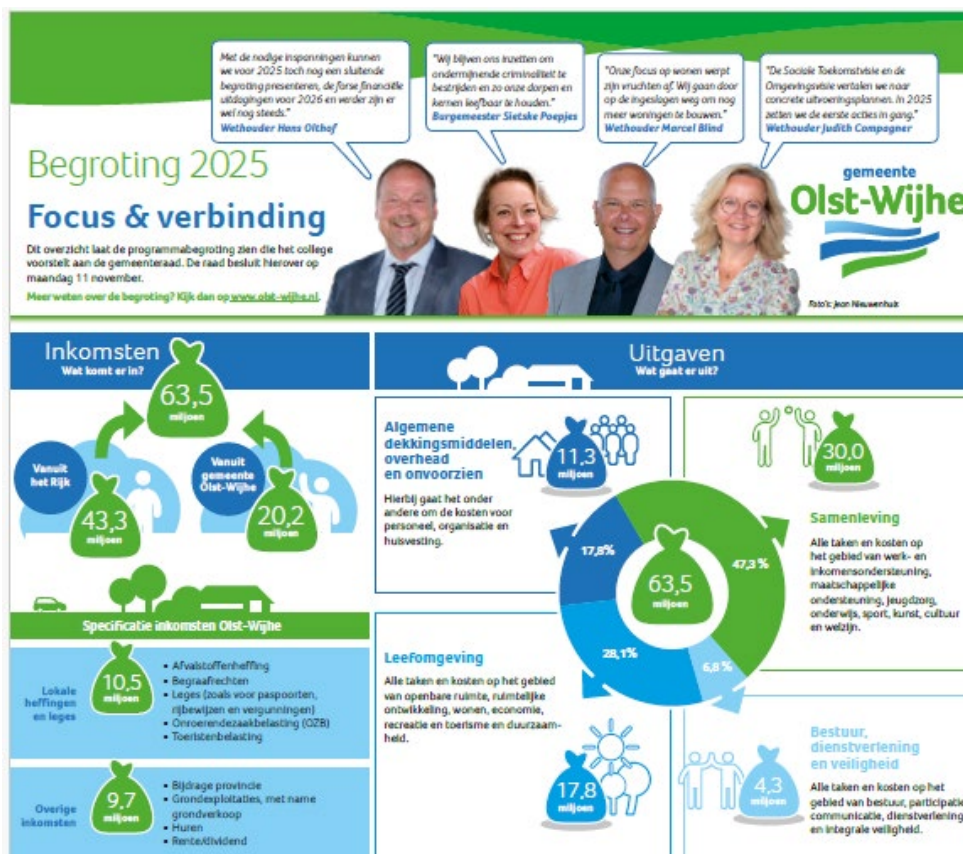
-

PARTICIPATIE

-

COMMUNICATIE

Een persbericht is reeds verstuurd bij het uitgaan van de begroting op 27 september jl.. Communicatie heeft een infographic opgesteld, die op hoofdlijnen een beeld geeft van de begroting 2025. Indien u hiermee instemt, wordt deze voorafgaand aan de begrotingsbehandeling in de raad gepubliceerd.

PLANNING EN UITVOERING

Na vaststelling van zowel de begroting, als deze eerste wijziging worden de stukken voor 15 november aangeleverd bij de provincie. Inhoudelijk en cijfermatig wordt de begroting verwerkt in het financieel systeem.